

Mircea Albulescu în Ciubăr-Vodă¹

Pînă la un punct martor și comentator al acțiunii, Mircea Albulescu descifrează într-un mod foarte personal caracterizarea dată de autor personajului : „Un soi de hop-deoparte cu portul și cu gîndul“. El este într-adevăr „deoparte“, pentru că judecă și se judecă, în timp ce toți ceilalți făptuiesc fără dreptă cumpănă și înțelepciune.

La începutul spectacolului, actorul se desparte de atributele exterioare ale trăitorului în secolul nostru și se travestește în purtător de „gărgăuni domnești“, nu cu patima celui care dorește într-adevăr puterea, ci cu dorința de a intra în dialog cu cel care o deține. Enigmatic și reținut patetic, el este expresia acelei nebunii ingenioase despre care un moralist francez afirma că este alcătuită din cea mai ingenioasă înțelepciune. Albulescu nu „rezolvă“ scenic dezechilibrul unei minți întunecate, el joacă lumina stăpînirii de sine, calitate atît de rară, încît poate trece și drept nebunie.

Adevărat sau fals nebun, Ciubăr-Vodă știe ; așa cum este conceput personajul, el știe „cum se termină piesa“, venind dinspre viitorul acțiunii înspre prezentul piesei. Dar viitorul nu poate modifica trecutul. Nu fantezmele grandorii determină imprecățiile și blestemele lui Clubăr, ci conștiința nîmndonciei criminalelor zbateri pentru domnie. Ceea ce ar fi putut fi un personaj pitoresc — un contrapunct al acțiunii principale — devine în spectacol expresia directă a meditației contemporane despre marea lui Cezar și Macedon, despre aventura lipsită de măreție a lui Despot.

În scena închisorii, cînd Eraclidul îi propune substituția, Clubăr acceptă. Albulescu construiește acest episod ca pe un joc tragic de-a viața și de-a moartea, evident fiind că cel care trișează nu poate obține victoria, ci doar amînarea înfrîngerii.

Dar evenimentele își ies din mîncă și amînarea se dovedește a fi nu numai prea lungă, dar și de tot insuportabilă pentru cel care suportă avatarurile tiraniei. Ciubăr părăsește halna nebunului și, travestit în călugăr, îl omoară pe Despot : „Ai vrut să uclizi legea. Mori : legea te uclde“. Dar cu Despot n-a murit despotismul. Și din tristețea lucidă dar nelămpăcată cu care interpretul rela în finalul spectacolului cîteva dintre elementele ce aparțin costumului modern, relese că va mai fi nevole de multă nebunie și de multă înțelepciune pînă cînd Clubăr va fi laoltă „cu portul și cu gîndul“.

Magdalena BOIANGIU